

چکیده مقالات
همایش ملی مطالعات پیمایشی و انکار سنجی
در ایران

منابع سوگیری در پیمایش‌های انتخابی

امیر رستگار خالد*

در سال‌های اخیر، اجرای نظرسنجی‌های انتخابی به‌منظور پیش‌بینی نتایج انتخاباتی قبل از برگزاری انتخابات مهم و فراگیر در کشورمان تقریباً به یک سنت تبدیل شده است. با این حال در برخی موارد پیش‌بینی این نظرسنجی‌ها چندان با نتایج واقعی انتخابات و آرای به صندوق ریخته رأی‌دهندگان منطبق نبوده است. در مقاله حاضر، با مرور تاریخچه اجملی نظرسنجی‌های انتخابی به دو دسته از عواملی که به‌طور کلی، در بروز اشتباه سیستماتیک یا سوگیری در برآوردهای نظرسنجی‌های انتخابی مؤثرند پرداخته می‌شود. این عوامل با استناد به نظریه عمل مستدل ایزن و فیشباین (۱۹۸۰) و با فرض عدم تنافر بین نیت و رفتار و رد اینکه نمی‌توان از روی نیت، رفتار شخص را پیش‌بینی کرده عبارت‌اند از: ۱) نیت‌اشخاص پرسش شونده و به تعبیری رأی‌دهندگان بالقوه از زمان انجام نظرسنجی انتخابی تا زمان برگزاری انتخابات تغییر کرده است که می‌توان آن را عامل اول یا تغییر عقیده رأی‌دهندگان نام‌گذار (یا ۲) نیت‌اشخاص به درستی و به طرز عینی و معتبر اندازه‌گیری نشده است که می‌توان آن را عامل دوم یا سوگیری روش سنجش نامید. نتایج مطالعه

* استادیار جامعه‌شناسی دانشگاه شاهد، رایانامه: Amir_rastegarkhalel@yahoo.com

حاضر نشان می‌دهد که سه نوع سوگیری، نتایج نظرسنجی‌های انتخابی را دچار آسیب خطای برآورد می‌سازد: ۱) سوگیری برآورد (estimation bias) ۲) سوگیری مشاهده (observation bias) و ۳) سوگیری انتخاب (selection bias) از این سه نوع سوگیری، مشاهده در هر سه مؤلفه خود با عنصر انسانی پژوهش تماس مستقیم دارد و در نظرسنجی‌های انتخابی به شدت فعال است. از آنجا که کنترل تأثیرات این سوگیری بر نتایج نظرسنجی کار ساده‌ای نیست باید اذعان داشت که این سوگیری بیشترین اثر مخرب را بر روایی و اعتبار طرح‌های نظرسنجی‌های انتخابی وارد می‌سازد و سبب خطای پیش‌بینی آنها می‌شود، چرا که وقوع آن از عوامل ساختی نظیر صداقت پاسخگو در بیان آزادانه و صریح نیت واقعی خود عاری از غل و غش که به‌طور عمده در شرایط احساس امنیت روانی و اجتماعی نسبی شخص پاسخگو تأثیر می‌پذیرد، تبعیت می‌کند و تحقق آن خارج از اراده سازمان یا فرد پژوهشگر و مجری نظرسنجی‌های انتخابی است.

کلیدواژه‌ها: برآورد، خطا، رفتار انتخابی، نظریه عمل مستدل.